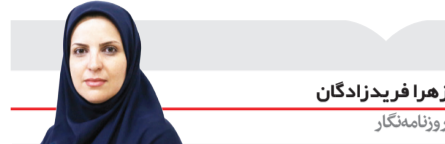

«فرهیختگان» مدل جدید تامین مالی شرکت‌های دانش‌بنیان را بررسی می‌کند

هم‌سرمایه‌گذاری؛ مشارکت در سود و زیان فناوران

زهرا فریزادگان

روزنامه‌نگار

برای رسیدن به زیست‌بوم یا اکوسیستم نوآوری در هر کشوری، نیاز است تا یک مجموعه کامل در کنار هم فعالیت کنند. دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، شتاب‌دهنده‌های مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری از اجزای مهم این مجموعه هستند که کمک می‌کنند تا ایده‌های اولیه شکل گرفته و آماده جذب سرمایه برای ورود به محیط واقعی کسب‌وکار شوند. اما پس از رسیدن ایده به این مرحله، همواره چالش مهمی پیش‌روی صاحبان ایده قرار دارد که ادامه فعالیت و ورود به بازار را برای آنها با مشکل مواجه می‌کند. این چالش که در واقع حلقه مفقوده اکوسیستم نوآوری محسوب می‌شود، جذب سرمایه برای کارآفرینان و پروژه‌هایی است که در دل دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری شکل گرفته است و در صورت رسیدن به بلوغ، عملاً آینده اقتصادی کشور را جهت‌دهی می‌کنند. در کشورهای توسعه‌یافته، مدل‌های مختلفی برای جذب سرمایه‌گذار برای سرمایه‌گذاری در ایده‌های نو و فناورانه وجود دارد که هر کدام به فراخور وضعیت اقتصادی آن کشور، نتایج قابل‌توجهی داشته‌اند. بررسی‌ها نشان می‌دهد در میان مدل‌های مختلف سرمایه‌گذاری، مهم‌ترین منبع تامین سرمایه شرکت‌های دانش‌بنیان که کشورهای توسعه‌یافته حدود نیم قرن از آن بهره می‌گیرند، سرمایه‌گذاری خطرپذیر است. سرمایه‌گذاری مستقیم، مشارکت مدنی، ارائه تسهیلات و وام از دیگر روش‌های تامین مالی شرکت‌های دانش‌بنیان است که در ایران و از سوی نهادهای مانند صندوق نوآوری و شکوفایی و زیرمجموعه‌های این صندوق انجام می‌شود. اما نکته قابل‌ذکر این است که در ایران به دلیل قدمت نه‌چندان زیاد زیست‌بوم فناوری، علاوه بر سرمایه‌های دیگری مانند مهارت‌های مدیریتی، دسترسی به شبکه‌های موثر تجاری و نهایتاً ریسک‌پذیری بالا دارند. از این رو اولویت اول یک شرکت دانش‌بنیان پیدا کردن سرمایه‌گذاری است که بتواند علاوه بر سرمایه‌گذاری، مابقی الزامات موفقیت را نیز با خود به همراه بیاورد و بتواند کمک کند تا یک کسب‌وکار نوپا در محیط پرتلاطم اقتصادی، رقابت و محسوس‌ا عرضه کند.

|||

سرمایه‌گذاری در بحران اقتصادی

سرمایه‌گذاری در ایران همواره و به دلایل مختلف اقتصادی امری دشوار بوده و سرمایه‌گذاران عموماً تا حصول اطمینان کامل از سودده بودن طرح یا پروژه، اقدام به سرمایه‌گذاری روی آن نمی‌کنند. شکی نیست که وجود چنین دیدگاهی، سرمایه‌گذاری در طرح‌ها و پروژه‌های دانش‌بنیانی که برای نخستین بار ارائه شده یا حتی ایده‌هایی که نیاز به توسعه و گسترش بیشتری دارند، ریسک سرمایه‌گذار را افزایش می‌دهد. از سوی دیگر، عموماً دولت‌ها به دلیل کمبود بودجه و منابع مالی، به این حوزه ورود پیدا نمی‌کنند. بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری نیز برای ارائه تسهیلات معمولاً وثایق و ضمانتنامه‌های سنگینی را از متقاضیان طلب می‌کنند. در این شرایط کارآفرینان و محققانی که سال‌ها در بستر اکوسیستم فناوری، طرح‌ها و ایده‌های فناورانه خود را به مرحله بلوغ رسانده و در مسیر شکوفایی قرار داده‌اند چگونه می‌توانند چالش تامین مالی را حل کنند؟

سروش شریف‌زاده، مدیر یک شرکت دانش‌بنیان در حوزه تولید کود موردنیاز محصولات کشاورزی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» می‌گوید: «باوجود دستاوردهای جدیدی که در تولید انواع کود به دست آورده‌ایم، اما امکان توسعه فعالیت در این حوزه را نداریم، چراکه از یک سو تامین مالی از طریق دریافت تسهیلات بانکی مشکلاتی را به همراه دارد و از طرف دیگر، سرمایه‌گذار برای سرمایه‌گذاری در این طرح ریسک نمی‌کند. ما نمی‌توانیم ضمانت‌های موردنیاز بانک‌ها برای دریافت تسهیلات را فراهم کنیم و حتی در صورت تامین ضمانتنامه‌ها، نوسانات اقتصادی موجب می‌شود که نتوانیم آینده مشخصی را برای بازدهی طرح در نظر بگیریم.»

به گفته‌ی وی با توجه به ساختار نظام بانکی، بانک‌ها عملاً

امکان سرمایه‌گذاری در طرح‌های دانش‌بنیان را ندارند، چراکه بانک‌ها ترجیح می‌دهند منابع مالی پروژه‌هایی را تامین کنند که کم‌خطر و سودآور باشد. علاوه بر این، سرمایه‌گذاری در طرح‌های دانش‌بنیان نیاز به دریافت وثیقه از دارایی‌های فیزیکی و سرمایه‌ای از کارآفرینان دارد. این درحالی است که سرمایه‌های شرکت‌های دانش‌بنیان، سرمایه انسانی، دانش فنی و محصول اولیه است و اکثر قریب به اتفاق فعالان زیست‌بوم فناوری، سرمایه مادی چندانی در اختیار ندارند.

وی معتقد است علی‌رغم مشکلات موجود در بخش تامین مالی شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها، ایجاد صندوق نوآوری و شکوفایی و سایر صندوق‌های ارائه‌دهنده تسهیلات بخشی از دغدغه‌های کارآفرینان و صاحبان ایده از بابت جذب سرمایه برای اجرای طرح‌هایشان کاسته شده است.

صرفه‌جویی ارزی ۸۲۰ میلیون دلاری

صندوق نوآوری و شکوفایی در راستای اجرای ماده ۵ قانون حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب آبان ماه ۱۳۸۹ تأسیس شد و اساسنامه آن در اردیبهشت سال ۹۱ به تأیید شورای نگهبان رسید. صندوق نوآوری، نهاد عمومی غیردولتی است که به‌طور مستقیم زیر نظر رئیس جمهور به عنوان رئیس هیات‌امنا فعالیت می‌کند. براساس آمار ارائه‌شده از سوی صندوق نوآوری، تسهیلات ارائه‌شده از سوی این صندوق به شرکت‌های دانش‌بنیان موجب صرفه‌جویی ۸۲۰ میلیون دلاری از محل فروش محصولات دانش‌بنیان شده است. همچنین ارائه تسهیلات به شرکت‌های دانش‌بنیان زمینه توسعه خطوط تولید ۷۵ محصول دانش‌بنیان و تولید ۳۲۴ محصول جدید دانش‌بنیان را فراهم کرده است. شرکت‌های دانش‌بنیانی که از تسهیلات صندوق نوآوری استفاده کرده‌اند توانسته‌اند با استفاده از این تسهیلات علاوه بر حفظ اشتغال ۴۰ هزار نفر، برای سه هزار و ۹۰۰ نفر دیگر نیز اشتغال ایجاد کنند. با وجود آمار مذکور، همچنان این سوال مطرح است که شرکت‌های دانش‌بنیان نوپا یا شرکت‌های دانش‌بنیانی که تصمیم به توسعه و گسترش فعالیت خود دارند، در شرایط فعلی اقتصادی کشور و به‌ویژه بحران شیوع ویروس کرونا چگونه می‌توانند سرمایه موردنیاز خود را تامین کنند.

هم‌سرمایه‌گذاری؛ سرمایه‌گذاری بدون وثیقه

علی‌ناظمی، معاون سرمایه‌گذاری صندوق نوآوری و شکوفایی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» با اشاره به مدل جدید ارائه تسهیلات به شرکت‌های دانش‌بنیان می‌گوید: «به‌طور معمول تامین مالی یک پروژه به دو شکل انجام می‌شود؛

مدل اول اینکه صندوق نوآوری، سرمایه موردنیاز را به صورت وام یا تسهیلات در اختیار شرکت‌های دانش‌بنیان قرار می‌دهد. اما در روش دو صندوق تلاش می‌کند تا براساس الگوهای مشارکتی در فعالیت شرکت مشارکت داشته باشد. در واقع از آنجایی که وظیفه صندوق نوآوری مدیریت ریسک شرکت‌هاست، تا سال گذشته صندوق مستقیماً با تک‌تک شرکت‌ها مشارکت و روی طرح‌ها و فعالیت‌های آنها سرمایه‌گذاری می‌کرد. اما از اواسط سال گذشته راهکار دیگری را در پیش گرفتیم که براساس آن صندوق به صورت مستقیم با شرکت‌ها مشارکت نکند و ارزیابی و مدیریت پروژه را به بخش خصوصی بسپارد.»

مدل اول اینکه صندوق نوآوری و شکوفایی نیز وقتی اعتبار موردنیاز را تخصیص می‌دهد که مطمئن باشد عامل واقعاً به طرح ارائه‌شده از سوی متقاضی کاملاً اعتماد دارد و از این‌رو از عامل می‌خواهد حداقل ۲۰ درصد از پول خود را در طرح مذکور سرمایه‌گذاری کرده و در آن طرح شریک شود. در این صورت است که صندوق نوآوری نیز ۸۰ درصد باقی‌مانده را تامین می‌کند. به‌طور مثال اگر یک پژوهشگاه برای اجرای پروژه خود نیاز به یک میلیارد تومان سرمایه داشته باشد، کافی است ۱۰۰ میلیون تومان توسط یکی از عاملان سرمایه‌گذاری و ۱۰۰ میلیون تومان توسط پژوهشگاه متقاضی تامین شود در این صورت صندوق نوآوری و شکوفایی مابقی ۸۰۰ میلیون تومان موردنیاز را تامین می‌کند.»

ناظمی می‌افزاید: «اگر پروژه، طرح یا ایده‌ای از سوی عاملان مورد تأیید قرار گرفت و عاملان آمادگی داشتند که در پروژه مذکور مشارکت کنند، صندوق نیز آمادگی مشارکت و سرمایه‌گذاری در پروژه را دارد. به این ترتیب انتخاب و مدیریت پروژه به عهده عاملان است و صندوق صرفاً تامین‌کننده مالی پروژه قلمداد می‌شود. ناگفته‌نماند که طرح موردنظر باید تکنولوژی محور و نوآور باشد.»

سرمایه‌گذاری در طرح‌های استراتژیک

معاون سرمایه‌گذاری صندوق نوآوری و شکوفایی با اشاره به اینکه نخستین قرارداد هم‌سرمایه‌گذاری در مهرماه سال گذشته منعقد شده است، می‌گوید: «با توجه به اینکه در حال حاضر یک سال از نخستین قرارداد در قالب مدل هم‌سرمایه‌گذاری می‌گذرد، بنابراین نمی‌توان در مورد نتیجه این روش اظهارنظر کرد. مضاف بر اینکه هدف اصلی از اجرای این روش تامین مالی، صرفاً کسب سود یا محتمل شدن زیان نیست، بلکه هدف اصلی اجرای پروژه‌هایی است که کشور را در مسیر تحقق اقتصاد دانش‌بنیان قرار دهد و به اصطلاح به درد کشور بخورد. لذا در ارزیابی طرح‌ها این نکته همواره مدنظر قرار دارد که سطح فناوری یک پروژه به چه میزان است و آیا از نظر راهبردی نیاز کشور را تامین می‌کند. در این صورت، قطعاً ضریب حمایت صندوق از طرح افزایش می‌یابد.»

به گفته‌ی وی مزیت مشارکت در فعالیت فناورانه این است که در این روش، شرکت‌های دانش‌بنیان و به‌ویژه شرکت‌های نوپا، نیازی به ارائه وثیقه ندارند و در نتیجه بدون دغدغه می‌توانند فعالیت خود را آغاز کنند. از طرف دیگر، در این روش مشارکت‌کننده معادل کارآفرین در سود و زیان شرکت سهامی است و لذا به همان اندازه درگیر اجرای طرح خواهد بود.

شرکت‌های دانش‌بنیانی

که از تسهیلات صندوق نوآوری استفاده کرده‌اند

توانسته‌اند با استفاده از این تسهیلات علاوه بر حفظ اشتغال

۴۰ هزار نفر، برای ۳ هزار و ۹۰۰ نفر

دیگر نیز اشتغال ایجاد کنند

وی به بیان اینکه «هم‌سرمایه‌گذاری» عنوان مدل جدید تامین مالی شرکت‌های دانش‌بنیان است، ادامه می‌دهد: «با توجه به اینکه مشکل تامین مالی و ارائه وثیقه و ضمانتنامه سنگ بزرگی پیش‌پای فعالان زیست‌بوم فناوری بود و عملاً با اصل اقتصاد دانش‌بنیان مغایرت داشت، لذا شیوه جدید، این مزیت را برای شرکت‌های دانش‌بنیانی که طرح‌ها و پروژه‌های پربریکتری دارند ایجاد می‌کند که بدون ارائه وثیقه، تمرکز خود را معطوف تولید محصول فناورانه کنند.»

وی در توضیح روش هم‌سرمایه‌گذاری می‌گوید: «در این روش، بیش از ۳۰ عامل را در سراسر کشور شناسایی کردیم و ۵۰۰ میلیارد تومان را به آنها اختصاص دادیم. طبق قانون این عامل‌ها صندوق‌های پژوهش و نوآوری و سایر صندوق‌های قانونی در کشور هستند و شرکت‌های دانش‌بنیان به جای مراجعه به صندوق نوآوری و شکوفایی به عاملان سرمایه‌گذاری مراجعه می‌کنند. عاملان سرمایه‌گذاری طرح‌ها را بررسی و اطلاعات و مستندات لازم را از متقاضی درخواست می‌کنند. متقاضی باید عامل را متقاعد کند که طرحی که ارائه داده، جذاب است. پس از آن عامل در صورت توافق با متقاضی می‌تواند از اعتبار سرمایه‌گذاری خود در صندوق استفاده

مقطع تحصیلی از وام ودیعه مسکن حذف شد

الیاس منیری وظیفه معاون امور دانشجویان صندوق رفاه دانشجویان گفت: «وظیفه خود دانستیم حمایت‌مان را از دانشجویان تا چند برابر افزایش طرح تجمیع وام‌های دانشجویی را عملیاتی کردیم به چند وام اصلی و پرتقاضا توجه ویژه شد. وام تحصیلی که از ۶۰۰ هزار تومان بود به یک میلیون و ۵۰۰ تا دو میلیون تومان افزایش یافت.»

وی ادامه داد: «وام ضروری که سال گذشته با افزایش ۴۰ تا ۵۰ درصدی به یک میلیون تومان رسیده بود، امسال بین سه تا پنج میلیون افزایش پیدا کرد.»

منیری افزود: «وام ودیعه مسکن که در گذشته متناسب با شهرها و مقاطع تفاوت داشت بازنگری و مبلغ وام آن افزایش یافت و دانشجویان به لحاظ مقطع از این بحث مستثنی شدند و مقطع تحصیلی تأثیری در اخذ وام ودیعه مسکن ندارد.»

وی ادامه داد: «وام ودیعه مسکن در تهران از ۱۰ میلیون تومان که به دانشجویان دکتری ارائه می‌شد به ۲۵ میلیون تومان افزایش یافت و در کلانشهرها ۲۰ میلیون و در سایر شهرها تا ۱۵ میلیون تومان افزایش یافت و در مواردی در وام‌ها تا ۱۰۰ درصد رشد داشتیم.»

دانشجویان از ترم آینده دارای کارنامه فرهنگی می‌شوند

محمدهادی عسکری در نشست خبری مجازی نهمین جشنواره فیلم کوتاه و عکس دانشجویان (امید) به تشریح جزئیات این جشنواره پرداخت و گفت: «هشتمین دوره این جشنواره به میزبانی دانشگاه شیراز برگزار شد و نهمین دوره جشنواره فیلم و عکس دانشجویان «امید» نیز با همکاری ستاد مبارزه با مواد مخدر ۵ تا ۸ آبان ماه در دانشگاه خلیج‌فارس برگزار می‌شود.»

وی ادامه داد: «در شرایطی که امکان حضور فیزیکی دانشجویان در فضاهای دانشگاهی به دلیل شیوع کرونا وجود ندارد و همه فعالیت‌های آموزشی و فرهنگی در بستر فضای مجازی انجام می‌شود، هر اندازه بتوانیم حضور دانشجویان در کانون دانشگاه‌ها را فعال‌تر کنیم می‌توانیم کمک کنیم مسئولیت‌پذیری دانشجویان را ادامه‌دار و تقویت کنیم.»

عسکری همچنین از برنامه وزارت علوم برای صدور کارنامه فرهنگی به دانشجویان خبر داد و گفت: «این موضوع در دبیرخانه مناطق ۱۰ گانه به صورت دستور جلسه ابلاغ شده و در حال پیگیری هستیم و امیداریم در ابتدای ترم آینده بتوانیم به روش جامعی در این باره برسیم.»

آغاز فعالیت مجدد فراگروه جهادی مبارزه با کرونا

صادق مفرد، مسئول مرکز مطالعات و هدایت حرکت‌های جهادی در گفت‌وگو با فارس با اشاره به آغاز فعالیت مجدد فراگروه مبارزه با کرونا گفت: «در مرحله اول شیوع کرونا تجربه خوبی برای مقابله این ویروس از سوی جهادگران جوان و اقشار مختلف جهادگر به دست آمد، این حضور کمک شایانی به بحث مبارزه با کرونا بود و در نظرسنجی‌های صورت گرفته مردم بعد از کادر درمان امتیاز قابل‌توجهی را در رتبه دوم به گروه‌های جهادی دادند که این نشان از خدمات خوب جهادگران دارد.»

وی ادامه داد: «اصلی‌ترین و عمده‌ترین اقدام گروه‌ها در این دوره متوجه کادر درمان است به‌خصوص با توجه به ظرفیت‌هایی که گروه‌های جهادی در دانشگاه‌های علوم پزشکی دارند این گروه‌ها از فردا مجدداً به کمک کادر درمان کشور کمک خواهند رفت.»

مفرد افزود: «همچنین ضد عفونی کردن اماکن و معابر و تامین اقلامی که در آنها کمبودی وجود دارد در دستور کار گروه‌های جهادی قرار خواهد گرفت.»